

Sygn. akt II Ca 202/17

POSTANOWIENIE

Dnia 31 lipca 2017 r.

Sąd Okręgowy w Białymstoku II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Elżbieta Siergiej
Sędziowie:	SSO Jolanta Klimowicz-Popławska SSO Bogdan Łaskiewicz
Protokolant:	sekr. sądowy Zofia Szczęsnowicz

po rozpoznaniu w dniu 28 lipca 2017 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z wniosku R. R. i S. T.

z udziałem (...) Spółki Akcyjnej w L.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji wnioskodawców

od postanowienia Sądu Rejonowego w Białymstoku

z dnia 29 grudnia 2016 r. sygn. akt II Ns 2042/16

postanawia:

I. **oddalić apelację;**

II. **zasądzić od wnioskodawców R. R. i S. T. na rzecz uczestnika postępowania (...) Spółki Akcyjnej w L. 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Wnioskodawcy R. R. i S. T. wnieśli o ustanowienie na rzecz (...) S.A. z siedzibą w L. odpłatnej służebności przesyłu obciążającej działkę oznaczoną numerem geodezyjnym (...), której treścią jest prawo wstępu, posadowienia i utrzymywania linii energetycznej średniego napięcia o długości 160 metrów oraz linii energetycznej wysokiego napięcia długości 50 metrów, 1 słupa energetycznego pojedynczego i 1 słupa energetycznego podwójnego, prawo korzystania z pasa gruntu o szerokości 15 metrów na długości 50 metrów i z pasa gruntu o szerokości 12 metrów na długości 160 metrów, stanowiących strefy ochronne, na powierzchni i nad powierzchnią tej nieruchomości oraz prawo korzystania z nieruchomości obciążonej w zakresie niezbędnym do dokonywania konserwacji, remontów,

modernizacji urządzeń przesyłowych – za wynagrodzeniem w kwocie 66.750 złotych, z ustawowymi odsetkami od dnia wydania postanowienia.

Uczestnik postępowania (...) S.A. z siedzibą w L. wniósł o oddalenie wniosku powołując się na tytuł prawny do korzystania z nieruchomości wnioskodawców w zakresie napowietrznej linii(...)kV RS G.-W. i napowietrznej linii (...) kV RS G. – (...) w postaci decyzji wywłaszczeniowej z dnia 26.11.1968 r. nr (...) wydanej na podstawie art. 35 ustawy z dnia 12.03.1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości. Dodatkowo podniósł zarzut zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, wskazując, iż korzysta z nieruchomości wnioskodawców w zakresie przysługującego mu prawa, które zostało nabyte w drodze zasiedzenia przez Skarb Państwa z dniem 09.11.1980 r. w zakresie napowietrznej linii (...) kV RS G.-W. i napowietrznej linii (...) kV RS G. (...)oraz z dniem 02.04.1984 r. w zakresie odskoku napowietrznej linii (...) kV RS G.-W., zasilającego stację (...), urządzonych m.in. na podstawie ustawy o elektryfikacji wsi i osiedli i Prawa budowlanego na podstawie decyzji z dnia 21.03.1973 r. nr (...), a przekazanych do eksploatacji protokołem z dnia 02.04.1974 r.

Sąd Rejonowy ustalił, że nieruchomość oznaczona numerem geodezyjnym (...) o powierzchni 0,4783 ha, położona w obrębie ewidencyjnym (...) G. stanowi współwłasność w udziałach po 1/2 części R. R. i S. T., co potwierdza księga wieczysta o numerze (...) prowadzona w IX Wydziale Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Białymstoku. Na nieruchomości tej posadowione są, pozostające w gestii przedsiębiorstwa (...) S.A. Oddział B., urządzenia służące do przesyłu energii elektrycznej w postaci linii elektroenergetycznej relacji (...) G.-W., w skład której wchodzi odcinek magistralny linii ze słupem narożnym rozstawnym w kształcie litery A w odcinku odgałęźnym oraz odcinek odgałęźny w stronę słupowej napowietrznej stacji transformatorowej (...) kV, znajdującej się na działce oznaczonej numerem geodezyjnym (...), zrealizowany na słupie jednożerdziowym, a także linii elektroenergetycznej relacji (...) G. (...), w skład której wchodzi odcinek magistralny ((...) G. (...)) oraz słup rozstawny w kształcie litery A z podporą zakotwiczoną poza granicą działki nr (...), na której posadowiono również stację transformatorową (...)kV. Fakt istnienia urządzeń, jak i przebieg linii przesyłowych są w sprawie bezsporne.

Legitymację uczestnika postępowania Sąd Rejonowy wywiódł z zarządzenia numer (...) Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 9 lipca 1993 roku dokonującego podziału przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Zakład (...) z siedzibą w B. oraz aktu notarialnego z dnia 12 lipca 1993 roku Rep. (...) przekształcającego przedsiębiorstwo państwowe po nazwą Zakład (...) w B. w (...) Spółkę Akcyjną Skarbu Państwa (sprostowano aktem notarialnym z dnia 28.07.1993 r. repertorium (...) Zakład (...) S.A. został następnie zbyty na rzecz (...) SA z siedzibą w L. aktem notarialnym Repertorium (...) z dnia 30.06.2007 r. (k. 64-105 akt).

Sąd pierwszej instancji stwierdził, że wprawdzie żądanie wnioskodawców znajduje oparcie w obowiązujących przepisach prawa - art. 305¹ kc i art. 305² kc, to jednak podzielił stanowisko uczestnika postępowania co do braku podstaw do ustanowienia służebności z uwagi na istnienie tytułu prawnego do korzystania przez uczestnika z nieruchomości wnioskodawców w zakresie.

Wskazał w pierwszej kolejności, że tytuł ten wynika z prawomocnej decyzji administracyjnej z dnia 26.11.1968 r. nr (...), wydanej na podstawie art. 35 ust. 1 ustawy z 12 marca 1958 roku o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości, która kreuje szczególnego rodzaju służebność gruntową nazywaną służebnością publiczną lub przesyłową, powstającą z mocy prawa. Decyzja wydana w tym trybie to szczególny przypadek wywłaszczenia, co wynika z treści art. 4 tej ustawy i tym samym odnosi skutek wobec danej rzeczy, a nie wobec podmiotu, na rzecz którego została wydana. W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowany jest pogląd, że decyzja w przedmiocie umieszczenia linii energetycznych wydana w oparciu o ustawę z dnia 12 marca 1958 roku o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (Dz.U z 1974 Nr 10 poz.64) czy też na podstawie ustawy z dnia 06 lipca 1950 roku o powszechnej elektryfikacji wsi i osiedli (Dz.U. z 1954Nr 32 poz.135) jest tytułem prawnym dla przedsiębiorstwa przesyłowego do stałego korzystania z nieruchomości wskazanej w decyzji, poprzez umożliwienie mu wstępu na cudzą nieruchomość w celu założenia a potem eksploatacji i konserwacji urządzeń służących do przesyłu m.in. energii (zob. uzasadnienie wyroku SN z dnia 20.03.2002 r., V CKN 1863/00, LEX nr 530591 i powołana wyżej uchwała SN III CZP 116/09). Sąd zaznaczył przy tym, że wnioskodawcy, poza stwierdzeniem na pierwszej rozprawie, że decyzja ta nie może stanowić

tytułu prawnego do posadowienia urządzeń elektroenergetycznych, nie przedstawili argumentów uzasadniających swoje stanowisko, a tym samym zaprzeczających zasadności zarzutu uczestnika.

W ocenie Sądu Rejonowego, gdyby nawet wyżej opisany zarzut nie był trafny to i tak wniosek o ustanowienie służebności nie mógłby zostać uwzględniony, a to z powodu skutecznego podniesienia przez uczestnika zarzutu zasiedzenia.

Zdaniem Sądu Rejonowego, z dokumentacji załączonej do akt sprawy wynikało, że w dniu 26 listopada 1968 r. nieruchomości wnioskodawców, należąca wówczas do ich poprzedników prawnych, objęta została decyzją wywłaszczeniową nr (...), wydaną przez Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w B. na podstawie art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości, zezwalającą Zakładowi (...) w B. na przeprowadzenie prac związanych z budową wyjść liniowych z rozdzielni w G.. Lokalizacja szczegółowa została określona w oparciu o decyzję Prezydium Powiatowej Rady Narodowej z dnia 26 czerwca 1968 r. (...), a urządzenia w postaci napowietrznej linii (...) kV (...) G.-W. i napowietrznej linii (...)kV (...) G. – (...) zostały wybudowane na podstawie projektu z sierpnia 1968 r.. Na podstawie opinii biegłego sądowego z zakresu instalacji elektrycznych P. K. Sąd Rejonowy ustalił iż magistralne odcinki napowietrznych linii elektroenergetycznych zostały wybudowane do dnia 9 listopada 1970 roku, zaś linia odgałęźna od zasilania słupowej napowietrznej stacji transformatorowej (...) kV typu (...) - do 2 kwietnia 1974 r., jak również, że w wyniku przeprowadzonego w 2010 r. remontu przebieg objętych tych linii w obrębie działki (...) nie uległ zmianie. Sąd uznał te daty za daty pewne wejścia w posiadanie służebności przez poprzednika prawnego uczestnika postępowania. Z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie wynika, w ocenie Sądu Rejonowego, iż od momentu posadowienia urządzeń na działce (...) pracownicy przedsiębiorstwa energetycznego, zarówno uczestnika postępowania, jak też jego poprzedników prawnych, bez żadnych przeszkód dokonywali konserwacji urządzeń elektroenergetycznych, przeprowadzając remonty, naprawy i przeglądy wchodząc bez przeszkód na nieruchomość, nad którą przebiega linia wraz ze stanowiskami słupowymi. O korzystaniu z przedmiotowych urządzeń przez uczestnika i jego poprzednika prawnego świadczy bezsprzecznie również fakt stałego przesyłania za pomocą rzeczonych urządzeń energii elektrycznej do miejscowych odbiorców.

Przyjmując, że w przedmiotowej sprawie nie budziło wątpliwości, iż linia energetyczna biegnąca przez działkę wnioskodawców, jest linią o której mowa w decyzji wydanej na podstawie art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 roku o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości, Sąd Rejonowy uznał, że uzasadnia to przyjęcie dobrej wiary posiadacza, która ponadto jest ustawowo domniemana (art.7 kc), a wnioskodawcy nie obalili tego domniemania żadnym dowodem. Wskazał, że terminy zasiedzenia wynoszą od dnia 1 października 1990 roku, odpowiednio, dwadzieścia i trzydzieści lat dla posiadaczy będących w dobrej i złej wierze, a przed tym dniem terminy te wynosiły, odpowiednio, dziesięć i dwadzieścia lat. W rezultacie Sąd ten przyjął, iż termin niezbędny dla zasiedzenia służebności przez poprzednika prawnego uczestnika postępowania upłynął, odpowiednio, z dniem 9 listopada 1980 r. i 2 kwietnia 1984 r., tj. po upływie 10-letniego okresu posiadania w dobrej wierze. Podkreślił jednakże, że również przy przyjęciu złej wiary zasiedzenie nastąpiłoby, odpowiednio, z dniem 9 listopada 2000 r. i z dniem 2 kwietnia 2004 roku.

O kosztach postępowania Sąd pierwszej instancji orzekł mając na uwadze wynik sprawy oraz fakt, że interesy stron postępowania były sprzeczne i obciążył zainteresowanych kosztami sądowymi kredytowanymi na czas trwania postępowania ze Skarbu Państwa jak też wnioskodawców, których żądanie zostało oddalone – obowiązkiem zwrotu kosztów poniesionych przez uczestnika postępowania – na mocy art. 520 § 2 kpc.

Apelację od tego postanowienia w całości wywiedli wnioskodawcy. Sądowi I instancji zarzucili:

1. naruszenie prawa procesowego – art. 233 §1 k.p.c. poprzez sprzeczne z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego ustalenie, że doszło do przeniesienia z majątku Skarbu Państwa do majątku poprzedników prawnych uczestnika postępowania oraz do majątku uczestnika postępowania służebności gruntowej na prawach służebności przesyłu nabytej na działkach wnioskodawców przez Skarb Państwa w dniach 9.11.1980 r. i 2.04. 1984 r., podczas gdy z treści zebranego w sprawie materiału dowodowego to nie wynika, a dokumenty sprzed daty

1.02.1989 r. nie mogły przenieść służebności gruntowej ze Skarbu Państwa na przedsiębiorstwo państwowe z uwagi na brzmienie art. 128 k.c., zaś z treści dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy, sporządzonych po dniu 31.01.1989 r. nie wynika, aby nastąpiło przeniesienie z majątku Skarbu Państwa do majątku poprzedników prawnych uczestnika postępowania oraz do majątku uczestnika postępowania służebności gruntowej na prawach służebności przesyłu nabytej na działkach wnioskodawców;

2. naruszenie art. 6 k.c. przez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie poprzez błędne przyjęcie, że udowodnienie ostateczności lub skuteczności decyzji wywłaszczeniowych spoczywa na wnioskodawcach, podczas gdy skutki prawne z ostateczności lub skuteczności decyzji wywodzi uczestnik postępowania, stąd to na nim spoczywa ciężar dowodu co do ostateczności lub skuteczności decyzji ;

3. naruszenie art. 292 k.c., art. 172 k.c., art. 352 §1 k.c. i art. 336 k.c. poprzez błędne przyjęcie, że posiadanie i korzystanie z działek gruntu wnioskodawców w celu utrzymywania urzędzeń przesyłowych na podstawie decyzji wywłaszczeniowej może prowadzić do zasiedzenia, podczas gdy wykonywanie uprawnień w zakresie wynikającym z decyzji wydanej na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 1958 roku o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości, stanowiącej tytuł prawny do ich wykonywania, nie prowadzi do nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu;

4. naruszenie art. 305² § 2 k.c. przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie poprzez błędne przyjęcie, że istnienie decyzji wywłaszczeniowej z 26.11.1968 r. powoduje, że zawarcie umowy o ustanowienie służebności przesyłu nie jest konieczne do korzystania z urzędzeń przesyłowych, podczas gdy decyzja ta nie zawiera wielu uprawnień wchodzących w treść prawa służebności przesyłu, koniecznych do korzystania z urzędzeń przesyłowych objętych wnioskiem, co skutkuje koniecznością ustanowienia służebności przesyłu;

5. naruszenie art. 245¹ k.c. poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie w szczególności przez błędne przyjęcie, że doszło do przeniesienia z majątku Skarbu Państwa do majątku poprzedników prawnych uczestnika postępowania prawa służebności gruntowej na prawach służebności przesyłu nabytej na działkach wnioskodawców przez Skarb Państwa w dniach 9.11.1980 r. i 2.04.1984 r.;

Wskazując na powyższe zarzuty apelujące wnieśli o zmianę zaskarżonego postanowienia w całości, tj. w punktach I-V, poprzez uwzględnienie żądania wniosku, ewentualnie o uchylenie tego postanowienia w całości i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Białymstoku do ponownego rozpoznania. Wnieśli również o zasądzenie na rzecz wnioskodawców od uczestnika kosztów postępowania za obie instancje, według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała się nieuzasadniona, aczkolwiek niektórym z jej zarzutów nie sposób odmówić trafności.

Zgodzić się należy, w szczególności, że Sąd pierwszej instancji z naruszeniem art. 6 k.c. uchylił się w istocie od oceny dowodów z dokumentów, które przedłożył uczestnik postępowania celem wykazania istnienia tytułu prawnego do korzystania z nieruchomości wnioskodawców. Nie ulega wątpliwości, że ciężar udowodnienia takiego twierdzenia spoczywał w tej sprawie na uczestniku postępowania, który wywodził z niego skutek prawny, i żądał m.in. na tej podstawie, oddalenia wniosku o ustanowienie służebności. Wywiązanie się z tego obowiązku przez uczestnika postępowania nie mogło więc polegać na przedłożeniu Sądowi jakiegokolwiek decyzji administracyjnej i dokumentów

w różnym stopniu z nią powiązanych, a na wylegitymowaniu się decyzją ostateczną, skutecznie ograniczającą prawo własności do konkretnych nieruchomości, będących przedmiotem sprawy w zakresie z tej decyzji wynikającym. Tymczasem Sąd Rejonowy zaniechał merytorycznej analizy złożonych przez uczestnika dokumentów wskazując jedynie, że decyzja wywłaszczeniowa z 26.11.1968 r. zawiera adnotację o prawomocności, a wnioskodawcy, którzy sprzeciwili się uznaniu jej za tytuł prawny do posadowienia urządzeń elektroenergetycznych, nie przedstawili argumentów na poparcie takiego stanowiska.

Dokonując takiej analizy Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że uczestnik postępowania nie wykazał istnienia tytułu prawnego do korzystania z nieruchomości wnioskodawców wynikającego z decyzji wywłaszczeniowej. W oparciu o złożone przez niego dokumenty nie sposób przede wszystkim stwierdzić, że decyzja administracyjna z dnia 26.11.1968 r. nr(...), wydana na podstawie art. 35 ust. 1 ustawy z 12 marca 1958 roku o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (k.59) zezwalająca Zakładowi (...) w B. na przeprowadzenie prac związanych z budowa wyjść liniowych z rozdzielni w G. oraz ustanawiająca prawo dostępu do wybudowanej linii w celu jej konserwacji w ogóle dotyczyła przedmiotowej nieruchomości. Zezwolenie to, zgodnie z jego literalnym brzmieniem, dotyczyło nieruchomości stanowiących własność osób wymienionych w treści decyzji. Uczestnik postępowania nie wskazał, a Sąd Rejonowy nie ustalił, czy wśród 32 osób tam wymienionych znajdował się poprzednik prawny wnioskodawców, ani nawet kto na datę 26.11.1968 r. był właścicielem czy choćby posiadaczem działki o aktualnym numerze (...). Sąd Okręgowy podjął próbę dokonania takich ustaleń, uzupełniając postępowanie dowodowe na podstawie dokumentów zawartych w aktach sprawy II 1 Ns2366/88 o dział spadku po M. K. (aktu własności ziemi nr (...) – k.46, opisu i mapy – k. 44). Wynikało z nich, że przedmiotowa nieruchomość, oznaczona przed 1981 r. numerem ewidencyjnym (...), stała się własnością M. K. i Z. K. na podstawie art. 1 ustawy z 26.10.1971 r. o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych. Możliwe jest zatem jedynie ustalenie, że M. K. był posiadaczem tej nieruchomości w dacie wejścia w życie tej ustawy tj. na dzień 4 listopada 1971 r., brak natomiast danych wystarczających do ustalenia osoby posiadacza (bądź właściciela) na datę 26.11.1968 r..

Niezależnie od powyższego Sąd Okręgowy stwierdził, że do w/w decyzji wywłaszczeniowej z 26.11.1968 r. uczestnik postępowania nie dołączył dokumentów pozwalających stwierdzić, że dotyczyła ona działki wnioskodawców o aktualnym nr (...). Nie potwierdza tego w szczególności decyzja o lokalizacji szczegółowej z 26 czerwca 1968 r. (k. 58), która określa teren przyszłej inwestycji tylko w sposób ogólny, odwołując się do mapy stanowiącej jej integralną część. Mapa ta jednak nie została przez uczestnika złożona do akt sprawy (złożone przez niego załączniki graficzne (k. 60-62) pochodzą z lat 1970-1973).

Wobec powyższego, o ile rzeczywiście poza sporem było, że linia energetyczna biegnąca przez działkę wnioskodawców jest linią, o której mowa w decyzji wywłaszczeniowej z 26.11.1968 r., to nie sposób w świetle zebranego materiału dowodowego uznać za udowodnione przez uczestnika postępowania, że została ona tam posadowiona w oparciu o tytuł prawny w postaci ostatecznej decyzji administracyjnej wydanej na podstawie art. 35 ust. 1 ustawy z 12 marca 1958 roku o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości. Tym samym za nieudowodnione Sąd Okręgowy uznał również istnienie tego rodzaju tytułu prawnego upoważniającego wnioskodawcę do korzystania z przedmiotowej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności przesyłu.

Sąd Okręgowy nie podzielił natomiast zarzutów apelacji w części dotyczącej zasiedzenia służebności oraz przejścia tego prawa na rzecz uczestnika postępowania. Sąd Okręgowy podzielił ustalenia i ocenę prawną Sądu I instancji w tej kwestii, za wyjątkiem jednak ustalenia dobrej wiary w momencie rozpoczęcia posiadania przez poprzednika prawnego z dalszymi tego konsekwencjami.

Skoro uczestnik postępowania nie wykazał (o czym powyżej), że przedłożona decyzja z dnia 26.11.1968 r. nr (...), wydana na podstawie art. 35 ust. 1 ustawy z 12 marca 1958 roku o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości w ogóle dotyczyła przedmiotowej nieruchomości, tym samym nie sposób uznać za wykazane, że stanowiła ona podstawę objęcia tej nieruchomości przez Zakład (...) w posiadanie, w granicach służebności, w dobrej wierze.

Zasiedzenie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, przy bezspornym na obecnym etapie zakresie i okresie posiadania przez poprzedników prawnych uczestnika, ale w złej wierze, nastąpiło więc dopiero w datach, odpowiednio, z dniem 9 listopada 2000 r. i z dniem 2 kwietnia 2004 roku. Jako bezprzedmiotowe, wobec powyższego, jawią się zarzuty apelacji dotyczące przeniesienia zasiedzianego prawa z majątku Skarbu Państwa do majątku poprzedników prawnych uczestnika postępowania, bowiem zasiedzenie nastąpiło nie na rzecz Skarbu Państwa, a na rzecz Zakładu (...) S.A., po którym uczestnik postępowania nabył to prawo w drodze sukcesji generalnej.

Z tych względów apelacja wnioskodawców podlegać musiała oddaleniu na podstawie art. 385 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.. O kosztach postępowania odwoławczego, z uwagi na oczywistą sprzeczność interesów zainteresowanych w sprawie, orzeczono na zasadzie art. 520 § 2 k.p.c..